

CONSTRUCȚIA EUROPEANĂ ÎN CONCEPȚIA TRATATULUI DE LA LISABONA¹

Prof. univ. dr. **Moise BOJINCĂ**,
Facultatea de Științe Juridice și Litere,
Universitatea „Constantin Brâncuși” din Tg-Jiu
Jurist **Gheorghe Marian BOJINCĂ**

Abstract: *Tratatul de la Lisabona, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009, reprezintă un document juridic fundamental pentru viitorul Uniunii Europene. Prin el se continuă procesul de reformă al construcției europene început cu Tratatul de la Amsterdam și Nisa, se realizează depășirea impasului instituțional după eșecul ratificării Tratatului Constituțional și se realizează o clarificare a relațiilor dintre Uniunea Europeană și statele membre, în principal, prin stabilirea explicită a competențelor fiecăruia.*

Tratatul de la Lisabona nu este o constituție europeană². Acest lucru s-a dovedit că, cel puțin în acest moment, nu este posibil. Cu toate acestea, el încearcă să realizeze o integrare mai profundă, o implicare sporită a rolului cetățeanului în construcția europeană prin sine însuși și prin intermediul Parlamentului European și a Parlamentelor naționale, o democratizare a procesului decizional, în ansamblul său și consolidarea rolului de actor al Uniunii Europene pe scena internațională³.

Cuvinte cheie: *Tratatul de la Lisabona, construcția europeană, statele membre, Uniunea Europeană, protocol*

1. Considerații generale

Tratatul de la Lisabona⁴ este consecința eșecului Tratatului Constituțional din 2004. Spre deosebire de acestea el nu intenționează să înlocuiască tratatele existente printr-un document unic (cum intenționa acesta), ci procedează la amendarea tratatelor constitutive stabilind o mai strânsă corelare între ele.

Tratatul de la Lisabona încorporează Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) alcătuit din 55 de articole pe care îl modifică,

EUROPEAN CONSTRUCTION IN THE CONCEPTION OF THE LISBON TREATY¹⁸

Professor **Moise BOJINCĂ**, PhD
Faculty of Juridical Sciences and Letters,
University „Constantin Brâncuși” of Tg-Jiu
Jurist **Gheorghe Marian BOJINCĂ**

Abstract: *The Lisbon Treaty that became valid on December, 1st 2009, represents a basic juridical document for the future of the European Union. By means of it, it is continued the reform process of the European construction started by the Amsterdam and Nice Treaty, it is accomplished the crossing of the institutional impasse after the failure of ratifying the Constitutional Treaty and it is accomplished a clarification of the relations between the European Union and the member states, mainly by explicitly establishing the competences of each of them.*

The Lisbon Treaty is not a European constitution¹⁹. This thing proved that it is not possible, at least in this moment. However, it tries to accomplish a deeper integration, an increased involvement of the citizen's role in the European construction by himself and by means of the European Parliament and of the National Parliaments, a democratization of the decisional process, in its ensemble and the reinforcement of the role of actor of the European Union on the international stage²⁰.

Key words: *Lisbon Treaty, European Construction, member states, European Union, protocol*

1. General Considerations

The Lisbon Treaty is the consequence of the failure of the Constitutional Treaty in 2004. Unlike these, it does not want to replace the existent treaties by a unique document (like it wanted), but it proceeds to the amendment of the constitutive treaties, by establishing a tighter correlation between them.

The Lisbon Treaty incorporates the Treaty regarding the European Union (TEU) composed of 55 articles that it changes, but it

dar căruia îi păstrează numele, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) ce cuprinde 358 de articole și care, de fapt, se substituie Tratatului Comunității Europene, precum și 37 de Protocoale și 65 de Declarații.

Tratatul conține și reglementări care vor intra în vigoare mai târziu cum sunt, de pildă, noua componență a Comisiei Europene sau stabilirea competențelor în domeniul justiției și al afacerilor interne.

Tratatul de la Lisabona procedează la fuziunea celor 3 piloni statuați prin Tratatul de la Maastricht (Comunitatea Europeană, Politica Externă și de Securitate Europeană, respectiv Justiție și Afaceri Interne) astfel încât se poate afirma că actualmente Uniunea Europeană se bazează pe un Tratat de principii (TUE) și pe un Tratat executiv (TFUE), ambele având valoare juridică egală⁵.

2. Elemente de noutate aduse construcției europene de Tratatul de la Lisabona

2.1. Preliminarii

Într-o analiză sistematizată elementele de noutate aduse de Tratatul de la Lisabona se pot structura în funcție de: obiective, principii, instituții și procedurile, mecanismele și metodologiile de lucru⁶.

2.2. Elemente de noutate privind obiectivele

Potrivit art. 1 alin 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană acesta ”... marchează o nouă etapă în procesul de creare a unei uniuni tot mai profunde între popoarele Europei, în cadrul căreia deciziile se iau cu respectarea deplină a principiului transparenței și cât mai aproape cu putință de cetățeni.”

În această nouă etapă a construcției și funcționării Uniunii Europene accentul se deplasează din sfera economicului în sfera domeniilor ce țin de respectul valorilor umane: pacea, demnitatea umană, libertatea,

keeps its name, The Treaty regarding the Working of the European Union (TWEU) containing 358 articles and that is actually substituting to the European Community Treaty, and also 37 Protocols and 65 Declarations.

The Treaty also contains regulations that will be valid later, such as the new composition of the European Committee or the establishment of the competences in the justice and intern affairs field.

The Lisbon Treaty proceeds to the fusion of the three pillars enacted by the Maastricht Treaty (the European Community, the External and European Security Policy, respectively the Justice and Intern Affairs Policy) so that it may be stated that the European Union is actually based on a Treaty of Principles (TEU) and on an Executive Treaty (TWEU), both of them having an equal juridical value²¹.

2. New Elements Brought to the European Construction by the Lisbon Treaty

2.1. Preliminaries

In a systematized analysis, the new elements brought by the Lisbon Treaty may be structured depending on: the work objective, principles, institutes and procedures, mechanisms and methodologies²².

2.2. New Elements regarding the Objectives

According to art. 1, paragraph 2 of the Treaty regarding the European union, it ”... marks a new phase in the process of creating a deeper and deeper union between the European peoples, in whose frame the decisions are made by fully respecting the transparency principle and as close as possible to the citizens.”

In this new phase of the construction of working of the European Union, the accent is displaced from the economical sphere to the one of the fields related to the respect of the human values: peace, human dignity,

democrația, egalitatea, statul de drept, drepturile omului.

Acest lucru reiese cu claritate din prevederile noului art. 3 care stipulează că:

“1) Uniunea urmărește să promoveze pacea, valorile sale și bunăstarea popoarelor;

2) Uniunea oferă cetățenilor săi un spațiu de libertate, securitate și justiție, fără frontiere interne, în interiorul căruia este asigurată libera circulație a persoanelor, în corelare cu măsuri adecvate privind controlul la frontierele externe, dreptul de azil, precum și prevenirea criminalității și combaterea acestui fenomen”.

În altă ordine de idei, relevăm că potrivit art. 42 pct. (1), Tratatul de la Lisabona acordă o importanță sporită și mult mai categorică politicii de securitate și apărare comună stipulând că: „Politica de securitate și apărarea comună face parte integrantă din politica externă și de securitate comună. Aceasta asigură Uniunii o capacitate operațională bazată pe mijloace civile și militare. Uniunea poate recurge la acestea în cadrul misiunilor în afara Uniunii pentru a asigura menținerea păcii, prevenirea conflictelor și întărirea securității internaționale, în conformitate cu principiile Cartei ONU. Îndeplinirea acestor sarcini se sprijină pe capacitățile furnizate de statele membre.”

Totodată, prin art. 42 pct. (7) se instituie o clauză de apărare mutuală și o clauză de securitate generală, invocându-se pentru prima dată, la nivelul Uniunii Europene într-o manieră clară și fără nici un echivoc, o solidaritate de natură militară proprie, precizându-se că: “În cazul în care un stat membru ar face obiectul unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state membre sunt obligate să îi acorde ajutor și asistență prin toate mijloacele de care dispun, în conformitate cu art. 51 din Carta Organizației Națiunilor Unite. Aceasta nu aduce atingere caracterului specific al politicii de securitate și apărare a anumitor state membre.”

freedom, democracy, equality, legal state, human rights.

This thing results clearly from the stipulations of the new art. 3 stating:

“1) The Union wants to promote peace, its values and the wealth of the peoples;

2) The Union offers to its citizens a space of freedom, security and justice, with no intern frontiers inside whom it is provided the free circulation of the persons, in correlation with adequate measures regarding the control to the extern frontiers, the right to asylum and also the prevention of criminality and its combating it”.

On the other hand, we relieve that, according to art. 42 point (1), the Lisbon Treaty offers an increased and much more categorical importance to the common security and defence policy, stipulating: „The common security and defence policy is part of the extern and common security policy. This provides to the Union an operational ability based on civil and military means. The Union may use them in frame of the missions outside the Union in order to provide the maintenance of the peace, the prevention of the conflicts and the reinforcement of the international security, according to the principles of UNO Charter. The accomplishment of these tasks is based on the abilities supplied by the member states.”

At the same time, art. 42 point (7) institutes a mutual defence clause and a general security clause, invoking for the first time, at the level of the European Union clearly and with no equivocate, a military solidarity, specifying that: “If a member state makes the object of an armed aggression on its territory, the other member states are forced to offer it help and assistance by all the means they have, according to art. 51 of the United Nations Organization Charter. This does not reach the specific feature of the security and defence policy of certain member states.”

2.3. Elemente de noutate privind principiile fundamentale de organizare și funcționare a Uniunii

În privința principiilor fundamentale de organizare și funcționare relevăm :

- includerea expresă în Declarația nr. 17 intitulată „Declarația cu privire la supremație” a principiului supremației dreptului comunitar, consacrat până în prezent numai pe cale jurisprudenciale, stipulând că: “ ... tratatele și legislația adoptată de Uniune pe baza tratatelor au prioritate în raport cu dreptul statelor membre ...”;

- instituirea expresă prin art. 5 din TUE și a principiului atribuirii în partajarea competențelor între Uniune și statele membre.

Astfel, Noul Tratat definește trei categorii de competențe și anume exclusive, partajate și complementare.

Potrivit art. 3 TFUE competențele exclusive sunt acelea în care numai Uniunea Europeană are dreptul de a legifera și adopta acte juridice.

Domeniile cele mai importante în care Uniunea are competențe exclusive sunt:

- uniunea vamală;
- regulile de concurență necesare funcționării Pieței interne;
- politica monetară;
- conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune a pescuitului;
- politica comercială comună.

În aceste domenii, statele membre pot interveni numai pe baza abilității dobândite de la Uniune.

Art. 4 din TFUE stabilește competențele partajate, adică cele care sunt împărțite între statele membre și Uniune. După ce în primul alineat al acestui articol exclude de la competența partajată domeniile de competență exclusivă și acțiunile complementare, în alin (2) al aceluiași articol enumeră principalele domenii de competență partajată și anume:

- piața internă;
- politica socială;
- coeziunea economică, socială și

2.3. New Elements regarding the Basic Principles of Organization and Working of the Union

Regarding the basic principles of organization and working, we relieve:

1. The express inclusion in Declaration no. 17 called „Declaration regarding the Supremacy” of the principle of the supremacy of the community right, consecrated until nowadays only jurisprudentially, stipulating: “ ... the treaties and the legislation adopted by the Union basing on the treaties have priority reported to the law of the member states...”;

2. The express institution by art. 5 of TEU of the attribution principle in sharing the competences between the Union and the member states.

Therefore, the New Treaty defines three categories of competences, namely exclusive ones, shared ones and complementary ones.

According to art. 3 TWEU the exclusive competences are the ones where only the European Union has the right to enact and adopt juridical documents.

The most important fields where the Union has exclusive competences are:

- The custom union;
- The competition rules needed by the working of the Intern Market;
- The monetary policy;
- the conservation of the sea biological resources in frame of the common policy of fishing;
- the common commercial policy.

In these fields, the member states may interfere only basing on the qualification achieved from the Union.

Art. 4 of TWEU establishes the shared abilities, namely the ones shared between the member states and the Union. After excluding in the first paragraph of this article the fields of exclusive competence and the complementary actions from the shared competence, paragraph (2) of the same article enumerates the main fields of shared ability, namely:

- teritorială;
- agricultura și pescuitul, cu excepția conservării resurselor biologice ale mării;
- mediul;
- protecția consumatorului;
- transporturile;
- rețelele transeuropene;
- energia;
- spațiul de libertate, securitate și justiție;
- securitatea în materie de sănătate publică.

Potrivit art. 6 din TFUE, Uniunea are competență să desfășoare acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunii statelor membre. Prin finalitatea lor europeană, aceste acțiuni vizează domeniile:

- protecției și îmbunătățirii sănătății umane;
- industriei;
- culturii;
- turismului;
- educației, formării profesionale, tineretului și sportului;
- protecției civile;
- cooperării administrative.

Acestor tipuri de competențe li se adaugă, potrivit art. 5 din TFUE, ca politici separate și cu specificitate crescută, Politica externă și de securitate comună (PESC) și Coordonarea politicilor economice și de ocupare a forței de muncă.

Ca o excepție de la aceste delimitări de competențe, există posibilitatea legală, în baza așa – numitei “clauze de flexibilitate” prevăzută de art. 352 din TFUE, ca în situația în care o acțiune a Uniunii se dovedește necesară pentru a atinge unul din obiectivele menționate în Tratat, competența să fie direcționată spre Uniune.

2.4. Elemente de noutate instituțională

Potrivit prevederilor art. 47 din TUE, Uniunea Europeană ca entitate cu structură proprie a dobândit personalitate juridică distinctă față de comunități. Odată cu aceasta

- the internal market;
- the social policy;
- the economical, social and territorial cohesion;
- agriculture and fishing, except for the conservation of the sea biological resources;
- the environment;
- consumer protection;
- transports;
- trans-European networks;
- energy;
- freedom, security and justice space;
- security regarding the public health.

According to art. 6 of TWEU, the Union is able to develop actions of supporting, coordinating or completing the action of the member states. By their European finality, these actions refer to the following fields:

- the protection and the improvement of the human health;
- the industry field;
- the cultural field;
- the tourism field;
- the one of the education, of the professional training, of the youth and of the sports;
- the civil protection field;
- the administrative cooperation field.

To these types of abilities, we add, according to art. 5 of TWEU, as separate policies having an increased specificity, the External and Common Security Policy (ECSP) and the Coordination of the Economical Policies and of Occupying the Manpower.

As an exception from these abilities delimitation, there is the legal possibility based on the so-called “flexibility clause” stipulated by art. 352 of TWEU, for the situation where an action of the Union proves to be necessary in order to reach one of the objectives mentioned in the Treaty, the competence to be directed towards the Union.

Uniunea Europeană a dobândit, atât, capacitate de reprezentare cât și capacitate de a deveni membru al unei organizații mondiale sau internaționale⁷.

Uniunea Europeană devine un actor cu drepturi depline pe scena internațională.

În același timp, personalitatea juridică are relevanță și în ceea ce privește relația Uniunii Europene cu statele membre⁸.

Declarația politică nr. 24 intitulată „Declarația cu privire la personalitatea juridică a Uniunii Europene și atașată Tratatului precizează că personalitatea juridică nu conferă Uniunii Europene dreptul de a se substitui statelor membre în chestiuni pentru care nu a primit mandat să le facă.

Totodată, Tratatul consacră egalitatea statelor membre în fața tratatelor. Din această perspectivă, Uniunea este obligată să respecte în mod egal identitatea națională a statelor membre în privința autonomiei locale și regionale.

Tratatul face pentru prima oară trimitere expresă în art. 17 din TUE⁹ la relația instituțiilor europene cu bisericile, asociațiile sau comunitățile religioase din statele membre, cu organizațiile filosofice și neconfesionale. Tuturor acestora, Tratatul le respectă statutul recunoscut de dreptul lor național.

De asemenea, prin art. 6 TUE conferă Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000, aceeași valoare juridică cu a tratatelor.

În același timp, Tratatul oferă noua bază legală pentru aderarea U.E. la Convenția Europeană a Drepturilor Omului a Consiliului Europei, statuând pe de o parte că aderarea nu va aduce modificări competențelor Uniunii Europene, astfel cum sunt definite în tratate, iar, pe de altă parte, drepturile fundamentale garantate de această Convenție vor constitui „principii generale ale dreptului Uniunii”¹⁰.

Totodată, prin art. 14 TUE conduce la consolidarea puterii legislative bugetare și de control politic al Parlamentului European.

Acesta nu mai este compus din reprezentanții popoarelor statului, cum

2.4. New Institutional Elements

According to the stipulations of art. 47 of TWEU, the European Union as an entity having its own structure has gained a juridical personality different from the communities. At the same time, the European Union has also gained abilities to represent and also to become member of a world or international organization²³.

The European Union becomes and actor with full rights on the international stage.

At the same time, the juridical personality is also important regarding the relation between the European Union and the member states²⁴.

Political Declaration no. 24 called „Declaration regarding the Juridical Personality of the European Union” and attached to the Treaty specifies that the juridical personality does not confer to the Union the right to substitute the member states in problems for which it has no mandate to accomplish them.

At the same time, the Treaty consecrates the equality of the member states regarding the treaties. From this viewpoint, the Union is forced to respect equally the national identity of the member states regarding the local and regional autonomy.

The treaty expressly refers for the first time in art. 17 of TEU²⁵ to the relation of the European institutions with the churches, the religious associations or communities in the member states, with the philosophical and non-religious organizations. For all of them, the Treaty respects their status acknowledged by their national law.

Also, by art. 6 TEU confers to the Charter of the Basic Rights of the European Union since December, 7th 2000, the same juridical value as the one of the treaties.

At the same time, the Treaty offers the new legal basis for the EU adhesion to the European Convention of the Human Rights of the European Council, statuting on one hand that the adhesion will bring no changes to the competences of the European Union, as they

precizau tratatele anterioare, ci va fi compus din „reprezentanții cetățenilor Uniunii”

Sporește, în același timp, de la 40 la 90, numărul domeniilor de codecizie.

Tot art. 14 din TUE stabilește numărul membrilor Parlamentului European la 750. Prin derogare, pentru perioada 2009-2014 Parlamentul European are 754 europarlamentari.

România are un număr de 33 de parlamentari.

Tratatul a instituit funcția de președinte al Consiliului European¹¹ ales cu majoritate calificată pentru un mandat de doi ani și jumătate și cu posibilitatea reînnoirii o singură dată.

Potrivit art. 15-5 și art. 15-6 din TUE, Președintele asigură reprezentarea externă a Uniunii Europene pentru domeniile de Politică Externă și Securitate Comună, fără a prejudicia competențele Înalțului Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate.

Tratatul a instituit modificări însă numai după 2014 și în privința componenței Comisiei Europene. Până la acea dată Comisia Europeană își păstrează componența actuală bazată pe principiul reprezentării.

Din anul 2014, structura Comisiei va corespunde la 2/3 din numărul statelor membre atât timp cât Consiliul European nu va decide modificarea acestui număr.

Procedura de constituire a Comisiei Europene începând cu 2014 este stabilită de art. 17 potrivit căruia: „ Membrii Comisiei sunt aleși dintre resortisanții statelor membre în conformitate cu un sistem de rotație strict egal între statele membre care să reflecte diversitatea demografică și geografică a tuturor statelor membre. Acest sistem se stabilește de Consiliul European, care hotărăște în unanimitate în conformitate cu art. 244 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

Aceasta presupune că în condițiile unei Uniuni cu 27 de state membre, Comisia va avea 18 membri, ceea ce înseamnă că o țară va fi reprezentată în două colegii din trei,

are defined in treaties, and, on the other hand, the basic rights guaranteed by this Convention will constitute “general principles of the Union law”²⁶.

At the same time, art. 14 TEU leads to the reinforcement of the budgetary legislative power and of the one of political control of the European Parliament.

This is not composed anymore of the representatives of the state peoples, as the previous treaties specified, but it will be composed of “the representatives of the Union’s citizens”.

At the same time, the number of the co-decision fields increases from 40 to 90.

Art. 14 of TEU is still the one that establishes the number of the European Parliament’s members at 750. By derogation, for the years 2009-2014 the European Parliament has 754 Euro-parliamentarians.

Romania has 33 parliamentarians.

The Treaty has instituted the president job of the European Council²⁷ elected with a qualified majority for a two years and a half mandate, having the possibility to be renewed once.

According to art. 15-5 and art. 15-6 of TEU, the President provides the extern representation of the European Union for the fields of Extern Policy and Common Security, without prejudicing the competences of the High Representative of the European Union for Extern Affairs and Security Policy.

The Treaty has instituted changes, but only after 2014 and regarding the composition of the European Committee. Until that date, the European Committee keeps its current composition based on the representation principle.

Since 2014, the structure of the Committee will correspond to 2/3 of the number of the member states as long as the European Council does not decide the change of this number.

The procedure of constituting the European Committee starting from 2014 is established by art. 17 according to which: „The members of the Committee are chosen

pe baza unei rotații egale.

Tratatul a instituit postul de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate care est, totodată, și vicepreședinte al Comisiei Europene¹². Acesta coordonează politica externă și de securitate comună (PESC), precum și Politica externă pentru securitate și apărare (PESA).

Acesta prezidează Consiliul privind afacerile externe care reunește toți miniștrii de externe.

În același timp, Tratatul a creat cadrul necesar sporirii rolului parlamentelor naționale în realizarea politicilor Uniunii prin conferirea puterii de a influența elaborarea actelor normative comunitare.

Tot cu referire la competențele parlamentelor naționale, Tratatul de la Lisabona a procedat la adoptarea unui nou protocol privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității ce are drept scop luarea deciziilor „ la un nivel cât mai apropiat de cetățenii Uniunii și care instituie un sistem concret de control al aplicării acestor principii¹³.

Astfel, în baza art.7 din actualul Protocol, instituțiile legislative comunitare „ ...țin seama de avizele motivate adresate de parlamentele naționale sau de o cameră a unuia dintre aceste parlamente naționale”. Protocolul inițial anexat la Tratatul de la Amsterdam nu prevedea obligația instituțiilor comunitare de a consulta în mod expres parlamentele naționale.

Pe această linie, toate proiectele de acte legislative și alte documente ale instituțiilor europene inițiate vor fi transmise parlamentelor naționale. Se instituie astfel un mecanism de alertă timpurie, cunoscut ca „procedura cartonașului galben și a cartonașului portocaliu” care permite parlamentelor naționale să examineze proiectele de acte legislative și să emită avize motivate cu privire la respectarea principiului subsidiarității.

În același timp, parlamentele naționale pot bloca prin așa zisa „clauză pasarelă¹⁴” trecerea la votul cu majoritatea calificată dacă

among the nationals of the member states according to a strictly equal rotation system between the member states that should reflect the demographical and geographical diversity of all the member states. This system is established by the European Council that unanimously decides according to art. 244 of the Treaty regarding the Working of the European Union (TWEU).

This supposes that, in the conditions of a Union having 27 member states, the Committee will have 18 members, meaning that a country will be represented in two colleges of three, basing on an equal rotation.

The Treaty has instituted the job of the High Representative of the Union for External Affairs and Security Policy, who is at the same time also the vice-president of the European Committee. He coordinates the external policy and the common security one (EPCS), and also the External Policy for Security and Defence (EPSD).

He presides the Council regarding the external affairs that reunites all the external ministers.

At the same time, the Treaty has created the frame needed in order to increase the role of the national parliaments in accomplishing the policies of the Union by conferring the power to influence the elaboration of the community normative documents.

Still regarding the competences of the national parliaments, the Lisbon Treaty proceeded to the adoption of a new protocol regarding the application of the subsidiarity and proportionality principles whose purpose is to make decisions “at a level as close as possible to the Union’s citizens and that institutes a concrete control system of applying these principles²⁸.

Therefore, basing on art.7 of the current Protocol, the community legislative institutions „ ...consider the motivated notices addressed by the national parliaments or by a chamber of one of these national parliaments”. The initial protocol annexed to the Amsterdam Treaty did not stipulate the

apreciază că domeniul vizat de actul în discuție este prea important pentru a fi reglementat prin acest mod de vot (al majorității calificate). Astfel, este suficientă opoziția unui singur parlament național pentru ca propunerea de act legislativ să fie supusă în continuare procedurii de vot prin unanimitate.

Totodată, potrivit prevederilor punctului 8 din Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității, orice stat poate solicita Curții de Justiție a Uniunii Europene „în numele parlamentului său național sau al unei camere a acestuia” anularea unui act legislativ comunitar, dacă apreciază că acestea nu respectă principiul subsidiarității.

În fine, deși poate părea doar o modificare formală, trebuie să precizăm că la solicitarea mai multor state, printre care Olanda, Cehia, Marea Britanie etc., în textul noului Tratat nu mai sunt trecute simbolurile Uniunii (steagul, imnul, moto-ul) și se renunță la anumiți termeni (cum ar fi, de pildă, constituție, lege, ministru, care ar fi putut să-i dea un caracter constituțional)¹⁵.

Pentru prima dată în existența Construcției europene, Tratatul de la Lisabona, reglementează în art. 50 din TUE, posibilitatea retragerii unui stat membru din Uniune¹⁶ stipulând în alin 41 că „Orice stat membru poate hotărî în conformitate cu normele sale constituționale, să se retragă din Uniune”. Potrivit prevederilor acestui articol, statul membru care decide să se retragă, notifică intenția sa Consiliului European, care analizează cererea și propune Uniunii negocierile unui acord de stabilire a aranjamentelor referitoare la retragerea sa, ținând seama de cadrul viitoarelor sale relații cu Uniunea.

Introducerea clauzei de retragere în dreptul primar european reprezintă o recunoaștere a faptului că, din punct de vedere politic, statele membre nu pot fi obligate să onoreze aranjamente pe care nu le mai consideră ca fiind în interes național.

obligation of the community institutions to expressly consult the national parliaments.

On this line, all the projects of legislative documents and other documents of the initiating European institutions will be transmitted to the national parliaments. Thus, it is instituted a quick alert mechanism known as “the procedure of the yellow card and of the orange one” that allows the national parliaments to examine the projects of legislative documents and to emit motivated notices regarding the respect of the subsidiarity principle.

At the same time, the national parliaments may block by the so-called “bridge clause²⁹” the passing to the vote with the qualified majority if they appreciate that the field mentioned by the discussed document is much too important to be regulated by this voting manner (of the qualified majority). Thus, it is enough the opposition of only one national parliament so that the suggestion of the legislative document will continue to be liable to the procedure of the unanimous vote.

At the same time, according to the stipulations of point 8 of the Protocol regarding the application of the subsidiarity and proportionality principles, any state may demand to the Justice Court of the European Union “in the name of its national parliament or of a chamber of its” the annulment of a community legislative document, if it appreciates that these do not respect the subsidiarity principle.

Finally, even if it may seem only a formal change, we must specify that, at the demand of several states, among which Netherlands, the Czech Republic, the Great Britain etc., in the text of the new Treaty are not mentioned anymore the Union’s symbols (the flag, the hymn, the motto) and it is given up to certain terms (such as constitution, law, minister, that could have given it a constitutional feature)³⁰.

For the first time in the existence of the European Construction, the Lisbon Treaty regulates in art. 50 of TEU the possibility for

2.5. Elemente de noutate privind procedurile, mecanismele și metodologiile de lucru

Tratatul de la Lisabona a extins domeniile în care deciziile se adoptă cu majoritatea calificată.

Astfel, în peste 20 de domenii între care: piața internă, guvernarea economică și Uniunea Economică și Monetară, bugetul european, agricultura, proprietatea intelectuală, justiție și afaceri externe, votul prin unanimitate va deveni o excepție.

Acest lucru face ca începând cu anul 2014 (în mod excepțional, din 2017) un act legislativ european să fie adoptat în Consiliu prin votul a 55 % din statele membre, reprezentând 65% din populație¹⁷.

Rămân supuse votului prin unanimitate domenii încă sensibile la nivelul unor state membre, precum: impozitarea, măsurile de armonizare în domeniul securității, clauza de flexibilitate a protecției sociale etc.

În același timp, s-a introdus dreptul de inițiativă legislativă pentru cetățeni. Astfel, potrivit art. 11 alin. 4 din TUE, un milion de cetățeni dintr-un număr semnificativ de state membre pot solicita Comisiei să înainteze o propunere într-un domeniu în care consideră că este necesară o acțiune a Uniunii.

Pentru prima dată în istoria construcției europene se reglementează la nivel de tratat ca politică integrată, problema relațiilor de vecinătate ale Uniunii Europene.

Tratatul conferă un cadru legal stabilirii de relații privilegiate între Uniune și statele din vecinătate.

Această politică implică încheierea de acorduri specifice între Uniune și statele respective privind instituirea de drepturi și obligații reciproce, precum și posibilitatea întreprinderii de acțiuni comune. Potrivit art. 8 din TUE implementarea acestora este supusă consultărilor periodice.

Textul art. 8 se completează cu Declarația nr. 3 cu privire la art. 8 din TUE, anexată la Tratat, care prevede că „Uniunea ia în considerare situația specială a țărilor de

a member state to retire from the Union³¹ stipulating in paragraph 41 that „Any member state may decide according to its constitutional norms to retire from the Union”. According to the stipulations of this article, the member state that decides to retire, notifies its intention to the European Council that analyses the demand and suggests to the Union to negotiate an agreement of establishing the arrangements referring to its retirement, considering the frame of its future relations to the Union.

The introduction of the retirement clause in the primary European law represents an acknowledgement of the fact that, politically, the member states cannot be forced to honour arrangements they do not consider related to the national interest anymore.

2.5. New Elements regarding the Work Procedures, Mechanisms and Methodologies

The Lisbon Treaty has extended the fields where the decisions are adopted with the qualified majority.

Therefore, in more than 20 fields, among which: intern market, economical governing and the Economical and Monetary Union, European budget, agriculture, intellectual property, justice and extern affairs, the unanimous vote will become an exception.

This thing makes, starting with 2014 (exceptionally, with 2017) a European legislative document to be adopted in the Council by the vote of 55 % of the member states, representing 65% of the population³².

There are still liable to the unanimous vote the fields still sensitive to the level of certain member states, such as: taxation, harmonization measures in the security field, the flexibility clause of social protection etc.

At the same time, it was introduced the legislative initiative right for the citizens. Thus, according to art. 11, paragraph 4 of TEU, one million citizens of a significant number of member states may demand to the Committee to advance a suggestion in a field considering that it is needed an action of the

dimensiuni mici cu care întreține relații specifice de proximitate.

Bibliografie

Andreea Florina Radu, Clauza de retragere în Tratatul de la Lisabona – între utopie și realitate, în Revista Consilier European nr. 1/16

Cătălina Constantin, Tratatul de la Lisabona – un pas înainte în construcția europeană în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010

Diana Hangiu, Lungul drum către...Tratatul de la Lisabona în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010

Magdalena Moroșanu, Europa ca actor pe scena internațională, în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010

Niculina Vrânceanu, Succinte considerații asupra recentului Tratat de la Lisabona, în Buletin de informare legislativă, nr 1/2010

Radu Ștefan Pătru, Anumite considerațiuni privind personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma Tratatului de la Lisabona, în Revista Consilier European nr. 1/16 aprilie 2010

Tudor Gușet, Beneficiile Tratatului de la Lisabona pentru Uniunea Europeană și pentru România în calitate de stat membru, în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010

Tudor Grușet, Rolul parlamentelor naționale în noua structură europeană în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010

Union.

For the first time in the history of the European construction it is regulated in a treaty as an integrated policy, the problem of the neighbourhood relations of the European Union.

The Treaty confers a legal frame to the establishment of privileged relations between the Union and the neighbour states.

This policy involves contracting specific agreements between the Union and the respective states regarding the institution of mutual rights and obligations, and also the possibility to accomplish common action. According to art. 8 of TEU their implementation is liable to certain periodical consultations.

The text of art. 8 is completed by Declaration no. 3 regarding art. 8 of TEU, annexed to the Treaty, stipulating that „The Union considers the special situation of the small-sized countries with which it has specific proximity relations.

Bibliography

Andreea Florina Radu, Retirement Clause in the Lisbon Treaty– between utopia and Reality, in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010

Cătălina Constantin, The Lisbon Treaty– a step forward in the European construction in European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010

Diana Hangiu, The Long Road to .... The Lisbon Treaty in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010

Magdalena Moroșanu, Europe as an Actor on the International Stage, in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010

Niculina Vrânceanu, Succinct Considerations on the recent Lisbon Treaty, in Bulletin of Legislative Information, no 1/2010

Radu Ștefan Pătru, Certain Considerations on the Juridical Personality of the European Union after the Lisbon Treaty, in European Counsellor Review no. 1/April, 16th 2010

Tudor Gușet, Benefices of the Lisbon Treaty

for the European Union and for Romania as a member state, in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010

Tudor Grușeț, The Role of the National Parliaments in the New European Structure in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010

¹ Denumirea completă este “Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene”. Acest tratat a fost semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007 și a intrat în vigoare la 01 decembrie 2009. România a ratificat Tratatul prin Legea nr. 13/2008, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 107 din 12 februarie 2008, fiind a patra țară semnatară, care a ratificat Tratatul pe cale parlamentară la 4 februarie 2008 cu 387 voturi pentru, unul împotriva și o abținere.

² A se vedea, Cătălina Constantin, Tratatul de la Lisabona – un pas înainte în construcția europeană în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010, pag. 5;

³ A se vedea, Radu Ștefan Pătru, Anumite considerațiuni privind personalitatea juridică a Uniunii Europene în urma Tratatului de la Lisabona, în Revista Consilier European nr. 1/16 aprilie 2010, pag. 12;

⁴ În forma sa consolidată, Tratatul de la Lisabona a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. 115 din mai 2008;

⁵ Uniunea urmărește să promoveze pacea, valorile sale și bunătața popoarelor.

⁶ A se vedea Niculina Vrânceanu, Succinte considerații asupra recentului Tratat de la Lisabona, în Buletin de informare legislativă, nr 1/2010, p. 9.

⁷ Această facultate pe care o are Uniunea Europeană ca și subiect de drept internațional a fost deja fructificată prin aderarea la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. A se vedea Ștefan Pătru, op. cit., pag. 15;

⁸ Radu Ștefan Pătru, op. cit., p.14, Tudor Gușeț, Beneficiile Tratatului de la Lisabona pentru Uniunea Europeană și pentru România în calitate de stat membru, în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010, pag. 18;

⁹ Art. 17 din TUE prevede: “(1) Uniunea respectă și nu aduce atingere statutului de care beneficiază, în temeiul dreptului național, bisericile și asociațiile sau comunitățile religioase din statele membre; (2) Uniunea respectă, de asemenea, statutul de care beneficiază în temeiul dreptului național, organizațiile filosofice și neconfesionale”.

¹⁰ În acest context trebuie să relevăm că un Protocol anexat Tratatului introduce anumite măsuri speciale pentru Regatul Unit al Marii Britanii și pentru Polonia. O astfel de derogare a obținut și Cehia. A se vedea, Diana Hangiu, Lungul drum către... Tratatul de la Lisabona în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010, pag. 10;

¹¹ La Consiliul European Extraordinar din 19 noiembrie 2009 a fost ales primul președinte al Consiliului European, în persoana fostului premier Belgian Herman Van Rompuy, care și-a început mandatul odată cu intrarea în vigoare a Tratatului, respectiv la 1 Decembrie 2009. A se vedea, Niculina Vrânceanu, op. cit., 12, Magdalena Moroșanu, Europa ca actor pe scena internațională, în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010, pag. 57.

¹² La Consiliul European din 19 noiembrie 2009 s-a decis ca această funcție de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politică de securitate și vicepreședinte al Comisiei Europene să fie în premieră ocupată de laburista Catherine Ashton, fost comisar pentru comerț. A se vedea Niculina Vrânceanu, Magdalena Moroșan, op. cit., pag. 57., Anterior, adoptării Tratatului de la Lisabona acesta era numit ministru pentru afaceri externe. A se vedea, Diana Hangiu, op. cit., pag. 9.

¹³ Tudor Grușeț, Rolul parlamentelor naționale în noua structură europeană în Revista Consilier European, nr. 1/16 aprilie 2010, pag. 25-26;

¹⁴ Clauza „pasarelă” permite Consiliului European să hotărască în unanimitate trecerea de la procedura votului prin unanimitate la cea a votului prin majoritate calificată, în anumite domenii, în special în chestiunile legate de problematica socială.

¹⁵ A se vedea, Diana Hangiu, op. cit., pag. 9

¹⁶ Chiar dacă Tratatul institutiv ale Uniunii n-au prevăzut posibilitatea retragerii din Uniune, acest lucru, cel puțin din punct de vedere teoretic, era posibil. Și aceasta pentru că dreptul internațional public reglementează o astfel de posibilitate prin Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor (1969). Astfel, în absența unor instrucțiuni clare în textul tratatelor cu privire la existența sau inexistența unui drept de retragere unilateral, art. 56 intitulat “ Denunțarea sau retragerea în cazul unui tratat care nu conține dispoziții privind stingerea și denunțarea tratatului sau retragerea din el “ stipulează în alin 1: “Un tratat care nu conține dispoziții cu privire la stingerea și denunțarea sa sau la retragerea din el nu poate fi obiectul unei denunțări sau unei retrageri, afară numai dacă: a) se va fi stabilit că era în intenția

părților de a admite posibilitatea unei denunțări sau retrageri; sau b) dreptul de denunțare sau de retargere poate fi dedus din natura tratatului. În acest context trebuie să menționăm că România, alături de Franța și Malta, sunt singurele state din Uniunea Europeană și printre puținele din lume care nu au ratificat nici până în prezent Convenția de la Viena. România în schimbul aderării la Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor, a optat pentru o lege internă, Legea nr. 590/2003 privind tratatele, în care multe din prevederile Convenției de la Viena se regăsesc inserate. Oricum, trebuie menționat că prevederile Convenției de la Viena se aplica și în aceste state pe cale cutumiară. A se vedea, Andreea Florina Radu, Clauza de retragere în Tratatul de la Lisabona – între utopie și realitate, în Revista Consilier European nr. 1/16 aprilie 2010, pag. 22;

¹⁷ A se vedea, Niculina Vrânceanu, op. cit., pag. 14, Tudor Gușeț, Beneficiile Tratatului de la Lisabona pentru Uniunea Europeană și pentru România în calitate de stat membru, pag. 18. Acest sistem al dublei majorități este un sistem simplu și ușor se aplicat, care înlocuiește actualul sistem complicat Nisa. România își păstrează numărul de 14 voturi ponderate în formațiunile Consiliului Uniunii Europene. A se vedea, Tudor Gușeț, op. cit., 18.

¹⁸ The complete name is “The Lisbon Treaty of Changing the Treaty regarding the European Union and the Treaty of Instituting the European Community”. This treaty was signed at Lisbon on December, 13th 2007 and it became valid on December, 1st 2009. Romania has ratified the Treaty by Law no. 13/2008, published in the Official Gazette, Part I, no. 107 since February, 12th 2008, being the fourth signatory country that ratified the Treaty by parliamentary means on February, 4th 2008 with 387 pros, 1 con and an abstention.

¹⁹ See, Cătălina Constantin, The Lisbon Treaty— a step forward in the European construction in European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010, page 5;

²⁰ See, Radu Ștefan Pătru, Certain Considerations on the Juridical Personality of the European Union after the Lisbon Treaty, in European Counsellor Review no. 1/April, 16th 2010, page 12;

²¹ The Union wants to promote peace, its values and the wealth of the peoples..

²² See Niculina Vrânceanu, Succinct Considerations on the recent Lisbon Treaty, in Bulletin of Legislative Information, no 1/2010, p. 9.

²³ This faculty of the European Union, as a subject of international law, was already fructified by the adhesion to the European Convention of the Human Basic Rights and Liberties. See Ștefan Pătru, op. cit., page 15;

²⁴ Radu Ștefan Pătru, op cit., p.14, Tudor Gușeț, Benefices of the Lisbon Treaty for the European Union and for Romania as a member state, in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010, page 18;

²⁵ Art. 17 of TEU stipulates: “(1) The Union respects and does not reach the state it benefits from, basing on the national law, the churches and the religious associations and communities in the member states; (2) The Union also respects the status the philosophical and non-religious organizations benefit from, basing on the national law”.

²⁶ In this context, we must relieve that a Protocol annexed to the Treaty introduces certain special measures for the United Kingdom of Great Britain and for Poland. The Czech Republic has also obtained such a derogation. See, Diana Hangiu, The Long Road to .... The Lisbon Treaty in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010, page 10;

²⁷ At the Extraordinary Council since November, 19th 2009 it was elected the first president of the European Council, in the person of the former Belgian Prime Minister Herman Van Rompuy, who has started his mandate when the Treaty became valid, respectively on December, 1st 2009. See, Niculina Vrânceanu, op. cit., 12, Magdalena Moroșanu, Europe as an Actor on the International Stage, in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010, page 57.

²⁸ Tudor Gușeț, The Role of the National Parliaments in the New European Structure in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010, page 25-26;

²⁹ The “bridge” clause allows the European Council to decide unanimously the passing from the unanimous vote procedure to the one of the qualified majority vote, in certain fields, especially in the facts related to the social problems

³⁰ See, Diana Hangiu, op. cit., page 9

³¹ Even if the Institutive Treaties of the Union did not stipulate to possibility to retire from the Union, this fact was possible, at least theoretically. This occurs because the public international law regulates such a possibility by the Vienna Convention regarding the treaties law (1969). Therefore, in the absence of certain clear instruction in the text of the treaties regarding the existence or the inexistence of a unilateral retirement law, art. 56 called “Denouncement or retirement in case of a treaty that does not contain stipulations regarding the annulment and the denouncement of the treaty or the retirement from it” stipulates in paragraph: “A treaty that does not contain stipulations regarding its annulment and denouncement or the retirement from it cannot be the object of a denouncement or of a retirement, except for the following facts: a) it is established that it was in the intention of the parties to admit the possibility of a denouncement or of a retirement; or b) the right to denounce or to retire may be deducted from the nature of the treaty. In this context, we must mention that Romania, together with France and Malta, are the only states in the European Union and among the few states in the world that have not ratified yet the Vienna Convention. Romania, in exchange of adhesion to the Vienna Convention regarding the treaties law, has chosen an intern law, Law no. 590/2003 on the

treaties containing lots of the Vienna Convention. Anyway, we must mention that the stipulations of the Vienna Convention are also applied in these states in a common manner. See, Andreea Florina Radu, Retirement Clause in the Lisbon Treaty– between utopia and Reality, in the European Counsellor Review, no. 1/April, 16th 2010, page 22;

³² See, Niculina Vrânceanu, op. cit. , page 14, Tudor Gușeț, Benefices of the Lisbon Treaty for the European Union and for Romania, as a Member State, pagE 18,. This system of the double majority is a simple and easy to apply system replacing the current complicated system of Nice. Romania keeps its number of 14 average votes in the formations of the European Union Council. See, Tudor Gușeț, op. cit.. 18.